

PERSONATGES DE COMÈDIA

MALALTS «AMATEURS»

No és possible precisar en quin dels moments de la seva vida el senyor Llorach va adquirir categoria de malalt; sembla, però, que va ser poc després d'haver traspassat la quarentena, quan, no trobant ni en el vici ni en la disbauxa cap mena de regust de plàtxeri, es reclogué a casa, per a entregar-se de ple al gaudiment de la vagància. La seva família en veure'l inactiu, jeient tot el sant dia, no podia per menys de dir-li:

—Ja sabem, Llorach, que no has treballat mai; que has dormit sempre que has tingut son, i que en totes les ocasions has fet el que t'ha donat la gana; però d'un temps ençà et trobem encara més encallat que mai, més... com t'ho direm...? més taül, i no t'ofenguis. Que no et trobes bé?

—Gens ni mica.—responia el Sr. Llorach brandant resignadament el cap—.

—Què't fa mal?

—Oh... res, i tot; tot, i res, no ho sé; però no estic bó.

El Sr. Llorach ja tingué categoria de malalt. Però s'hi trobava tan a gust dins del seu paper, hi entrà amb tan d'entusiasme i amb tanta vocació en el complicat gremi dels mancats de salut, que en poc temps arribà a adquirir relleu d'home representatiu dins de la classe.

Com que no tenia res en què pensar perquè els de casa seva pensaven i treballaven per ell, l'home, que no podia tancar de cap manera l'aixeta del raonament, es dedicà a endevinar una per una en el seu cos totes les malalties que ha inventat la naturalesa per a anar desembrassant la terra d'estadans inoportuns.

Aviat en sortí amb la seva; pot ben dir-se que, segons ell, que era l'únic a qui interessava, no n'hi fallà ni una: tenia totes les que es poden tenir, i això, encara que ell no volgués confessar-ho, l'omplia d'orgull i satisfacció. Val a dir que moltes d'elles, segons assegurava, les portava en estat *latent*, i com que les altres eren d'un tarannà tan mansoi

que les podia treure a passeig, el Sr. Llorach cada cap al tart sortia de casa i anava a fer tertúlia al cafè del seu barri, lloc molt apropiat per a axhibir les seves excel·lents qualitats de malalt.

—Com aném, Sr. Llorach?—li preguntaven els amics.

—Malament, molt malament. Si no fos que tinc una naturalesa de bronze, no'n faria pocs d'anys que colgaria!—responia el malalt amb cert énfasi.

—Però per què no va a consultar algú metge?—objectava un oient de bona fé.

—Que m'ha de dir, el metge! Prou que ho se jo que'l meu mal no te remei! El millor metge és hom mateix. Ves si l'he hagut de menester jo, el metge, per a saber que tinc un ronyó *desenganxat* talment com si el portés a la revolvera del pantaló, i un fetge com un acopi de matxaca, i un estómag que fa la mida de dos o de tres, i unes freixures que...

—Comparat amb mi, vosté està més sa que un bon cronòmetre,—digué una tarda, interrompent al Sr. Llorach, un desconegut que va ficar el nas a la reunió.

Qui era aquell intrús audaciós i provocatiu? Era el Sr. Ràfols cotillaire; un pobre home que s'havia passat la vida tallant cossets o cotilles, i que es trobava heroi d'una tragèdia terrible gracies a la moda inicua que no respecta ni drets, ni interessos, ni vides, ni hisendes. El Sr. Ràfols, mentre la moda va ser partidaria de l'escultura clàssica,—això son paraules del propi Sr. Ràfols—vivia content i feliç darrera el seu taulell, amb les llargues estisores a la mà, ja filosofant, davant de la nota de dimensions que li portava la mestressa, sobre l'estètica de les curves, ja tallant amb veritable delectança la mostrejada tela que havia de servir de vas a certes exhuberàncies femenines, ja pensant en la necessitat de emprovar personalment la seva obra sobre el cos de la clienta, especialment quan aquesta era de les que demanaven ornaments de randes fines i de flor de taronger. Però va venir un dia en que la moda es

girà d'esquena als cotillaires, en que'l cos de la dona es va revoltar contra l'opressió, i el Sr. Ráfols va quedar palplantat darrera el taulell, apoïades les mans sobre les estirores esperant els encàrrecs que no venien, i filosofant sobre les vel·leïtats de la fortuna. De tant estar dret sense to ni so, el Sr. Ráfols arribà a cansar-se, i del cansament li vingué una inflor de cames i de la inflor de cames un doloret als ronyons, i li va ser més agradable pensar en ell mateix que no pas en lo malament que anaven els temps.

En els dies de prosperitat havia arreplegat uns quants quartets; la senyora seguia venent a la botiga coses sobre les quals la moda no hi havia fulminat anatema, i ell es podia dedicar tranquilament a pensar en les seves cames i en els seus ronyons. Però, com sucseeix sempre, una cosa en porta una altre, i quan s'aturà a analitzar seriosament la causa i origen de les seves afeccions, es trobà que no sabia ni un borrall de fisiologia. El Sr. Ráfols era intel·ligentíssim en quant a la forma, a l'estructura del cos humà, sobre tot del de les dones; ell coneixia al peu de la lletra tots els canons de mesures i volums, de rectes i curves, més de pell endins, no en sabia ni les beceroles. Però l'home, curiós com era, intrigat com estava per la seva suposada manca de salut, volgué documentar-se, i's procurà la literatura necessaria per a tenir coneixement exacte de lo que era la complicada màquina del seu cos. En poc temps se va tan amaran de l'assignatura que podia explicar amb tota mena de detalls els més complexos problemes de la fisiologia humana. Amb aquests coneixements podia, per deducció, determinar quina era l'entranya que tenia averiada i cercar en la terapèutica casulana el remei guaridor. Però tot fou inútil: ni En Respail, ni En Kneipp, ni En Kunne, amb els seus respectius manuals, aconseguïen donar satisfacció al pobre Sr. Ráfols que s'anava decandint d'una manera llastimosa. Com no s'havia d'amagrir si quasi bé no menjava! El pa, l'empatxava; l'arroç, era indigest; els fideus, tenien toxines; el brou de vianda, l'irritava; les verdures, no el nodrien; el cafè, el desvetllava; el vi, l'ensopía, l'aigua, l'ennuegava... i ja no sabia quin menjar ni quina beguda assajar per a anar-se entretenint. Un dia la seva dona li donà entenenent de consultar a un dels peixos grossos de la medicina; i passant dels grossos als mitjans i dels mitjans als petits, anà aguantant ferm el seu paper de malalt fins que's donà compte de que s'havia quasi arruïnat anant darrera dels metges. I al cap d'avall per res més que per a aguditzar la tragèdia que l'home portava dins del seu esperit. L'un peix gros, després d'una pila d'anàlisis i de radiografies, li assegurava que era artrític i que s'havia d'abstenir de menjar carn; l'altra, seguint com tots els metges de preu el mateix procediment d'investigació, afirmava que'l que

corcejava al Sr. Ráfols era la tuberculosi i que li convenia menjar bones llonses; l'altre, que era cardíac; l'altre, arterioscloròsic; l'altre, neurastènic; l'altre que si les neurones, que si el miocardi, que si l'estómac, que si la gola, que si la tripa... N'hi havia per tornar-s'hi boig. L'un, li receptava banys de sol, l'altre, d'ombra; l'un, caminar, l'altre reposar; l'un afartar-se, l'altre dejunar... en fi que'l Sr. Ráfols sumant tots els diagnòstics podia arribar a la conclusió de que ell, tan modest, tan insignificant, tan bona persona, era'l compendi de totes les malalties inventades i fins d'altres que bé pot dir-se que s'han d'inventar perque encara no estan batejades.

Per xò quan aquella tarda va anar al cafè per distreure's una estona, no va volguer tolerar les expansions del Sr. Llorach. Però aquest no es va inmutar i li va respondre en to de gran convenciment:

—No hi ha ningú que estigui més malalt que jo.

—Li asseguro que s'equivoca.—objectà el senyor Ráfols.

—Que es pensa que no se el que'm dic?—replicà el Sr. Llorach alçant la veu!

—Afirmo que joestic més malalt que vosté,—contestà el Sr. Ráfols en el mateix to.

—Llengua i res més!

—Fets!

—Pretensions ridícules.

—Jo puc justificar-ho amb la firma de vinticinco metges.

—I jo amb els meus gemecs i lamentacions.

Tant se va enverinar la disputa, que a bon segur l'escena hauria acabat malament sense la intervenció dels oients que quedaven meravellats d'aquella estranya competència. Un cop apaïbagats els ànims, el Sr. Ráfols, en apoi de les afirmacions que havia fet, va narrar punt per randa tot el seu calvari.

—I al cap d'avall se n'ha desenganyat, dels metges?—li preguntà el Sr. Llorach.

—Ca, home de Déu! lo que sento és no poguer gastar més diners.—respongué el Sr. Ráfols ja del tot calmat.—M'hi havia acostumat tant a passar les tardes a cal metge, que quan vaig haver de deixar aquest vici me va agafar un enyorament que de poc em porta al cementiri. Per fortuna vaig trobar una solució. A cal metge continuó anant'hi, però sense ferme visitar. Cada dia vaig a buscar tanda a casa de qualsevol dels doctors de més anomenada, procurant que'm donguin un número alt. A les tres de la tarda compareixo a cal galeno, i a la sala d'espera passo el temps conversant amb els demés malalts que'm fan companyia, fins que en tocar-me el torn desapareixo amb qualsevol excusa. Oh, és una ocupació molt divertida i econòmica. Jo amb això ja m'aconçolo i així vaig passant aquesta trista vida.—

El Sr. Ráfols no va tornar més al cafè, amb gran alegria del Sr. Llorach que podia fer ostentació, sen-

se contradictors, de la seva admirable figura d'heroi de la malaltia.

Ningú dels del cafè pensava ja en l'original cotillaire, quan un dia el vegèren entrar xiroi, content, rialler, cridant amb veu de tro :

—Senyor Llorach, animi's. Jo ja estic curat!—

Realment semblava un altre; s'havia operat en ell un verdader miracle.

—I doncs, com ha sigut això?

—Res : un curandero. Quan l'anar a casa dels metges ja no tingué per mi cap alicient, perque tot vé que cansa, vaig cercar la variant dels curanderos i sonambules. Oh, admirable, Sr. Llorach, admirable; li recomano!

—Bé, i què?

—Que per fi vaig trobar una saludadora que després de mirar-me per tots indrets, me va dir... lo que no m'havia dit mai ningú, que jo no tenia rès. Jo, naturalment, vaig protestar, però ella toçuda com una mala reïra se'm va quadrar i va ordenar-me

que mengés de tot; arroç, fideus, carn, verdures... tot el que's pogués mastegar i engolir... i rès, que la vaig creure i que avui tinc salut per vendre.

—Infeliç! exclamà el Sr. Llorach.—Tot s'ho creu vosté! Ves si a mí me n'haurien donat entenent.

—Pròvi-ho!

—Que's pensa que no tinc dignitat!

—Però que no s'estima la vida?

—Força, que me l'estimo!

—Doncs ja veurà com si no em creu, jo viuré més que vosté.

—Es clar que ho veurem. Després, que viure tinent salut, no te cap mèrit. Lo extraordinari, lo meravellós, es viure estant tan malalt com estic jo.

I mentre el Sr. Ràfols va decidir-se a tallar sostenidors, ja que les cotilles havien caigut en desús, el Sr. Llorach va continuar impertèrrit mantenint el seu tipus de malalt malaltíssim, amb el mateix orgull i vanitat que'l que's considera preeminent en l'art u ofici que conreua.

PERE CAVALLÉ

CANÇÓ D'ADOLESCENÇA

I

*Senyora àvia, senyora àvia,
lo que m passa us ho vull dir :
vós que sòu persona sàvia
m'ho podreu ben aclarir.*

*Ja fa dies que us volia,
senyora àvia, això contar.
De vergonya no sabia,
davant vostra, com parlar.*

*Més, avuy, encoratjada,
senyora àvia, us ho diré...
En la falda, així assentada,
lo meu cor us obriré.*

*Sento en mí cert frisament,
tot me causa estrany temor,
mon cor plora, estant content...
Senyora àvia : ¿això es amor?*

II

*Per'quí passa, cada dia,
un fadrí molt ben plantat;
es l'hereu de la masia
més formosa del vehinat.*

*Va ab la cara afeitadeta,
te'l cabell castany y fi,
y ab la seva miradeta...
tot lo cor me fa extremi.*

*Per'quí passa cada dia,
senyora àvia, aquell minyó,
y, passant, ja, ab galania :
—« Qu'ets bonica, Isabeló!... »—*

*Sento en mí cert frisament,
tot me causa estrany temor,
mon cor plora, estant content...
Senyora àvia : ¿això es amor?*

III

*Senyora àvia, cada dia,
me dú flors, lo gay donzell;
roses blanques, satalia,
y al bell mig encès clavell.*

*Al donarme, avuy la toya
m'ha besat la mà, despay...
Jo he sentit al cor tal joya
com no havia sentit may...*

*Senyora àvia, senyora àvia,
jo no sé que passa en mí...
Vós que sou persona sàvia
m'ho podreu ben bé aclarir!*

*Sento en mí cert frisament,
tot me causa estrany temor,
mon cor plora, estant content...
¡Senyora àvia! : ¿això es amor?!...*

FRANCESCH MAS-ABRIL